

نقش میانجی‌گری فرهنگ شهروندی در رابطه بین سرمایه اجتماعی و تمایل به داوطلبی در المپیاد ورزشی درون مدرسه‌ای

هادی تیب^{۱*}، مهرزاد حمیدی^۲، مجید جلالی فراهانی^۳، نصراله سجادی^۴

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۱/۰۲/۱۰

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۶/۰۳/۱۵

DOI: 10.30495/jisds.2022.27221.10532

چکیده

هدف از این تحقیق، بررسی نقش میانجی‌گری فرهنگ شهروندی در رابطه بین سرمایه اجتماعی و تمایل به داوطلبی در المپیاد ورزشی درون مدرسه‌ای بود. روش تحقیق حاضر از نوع همبستگی بود که به صورت میدانی اجرا شد. جامعه آماری این تحقیق را دانش‌آموزان داوطلب شرکت‌کننده در المپیاد ورزشی درون مدرسه‌ای کشور تشکیل دادند. نمونه آماری تحقیق ۳۸۵ نفر بودند که در المپیاد درون مدرسه‌ای سال تحصیلی ۹۶-۱۳۹۵ شرکت کرده بودند که بصورت تصادفی و خوشه‌ای در دسترس انتخاب شدند. جمع‌آوری داده‌ها از طریق پرسشنامه اطلاعات فردی، فرهنگ شهروندی (محقق ساخته)، سرمایه اجتماعی (ناهاپیت و گوشال، ۱۹۹۸) و تمایل به داوطلبی (می‌کیم، ۲۰۰۶) انجام شد. نتایج نشان داد رابطه مثبت و معنی‌داری بین سرمایه اجتماعی و فرهنگ شهروندی با تمایل به داوطلبی وجود داشت ($p \leq 0/01$, $r = 0/434$, $r = 0/403$). میزان تأثیر سرمایه اجتماعی بر تمایل به داوطلبی برابر با ۰/۹۴، میزان تأثیر فرهنگ شهروندی بر تمایل به داوطلبی ۰/۰۹ و میزان تأثیر سرمایه اجتماعی بر فرهنگ شهروندی ۰/۶۸ به دست آمد. الگوی پژوهش از برآزش لازم برخوردار بود و فرهنگ شهروندی نقش میانجی‌گری در رابطه بین سرمایه اجتماعی و تمایل به داوطلبی ورزشی ایفا کرد. توصیه می‌شود که مدیران و مسئولان آموزش و پرورش تدابیر و اقدامات لازم به منظور گسترش و افزایش سرمایه اجتماعی، فرهنگ شهروندی به عمل آورند تا تمایل به داوطلبی ورزشی را در برگزاری المپیاد درون مدرسه‌ای بهبود و ارتقا دهند.

واژگان کلیدی: سرمایه اجتماعی، فرهنگ شهروندی، تمایل به داوطلبی، المپیاد درون مدرسه‌ای

^۱ دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی، پردیس البرز دانشگاه تهران (نویسنده مسئول)
(Email: tip.hadi@yahoo.com)

^۲ دانشیار، دانشکده تربیت بدنی، دانشگاه تهران، تهران
(Email: mhamidi@ut.ac.ir)

^۳ دانشیار، دانشکده تربیت بدنی، دانشگاه تهران، تهران
(Email: jalali@ut.ac.ir)

^۴ استاد، دانشکده تربیت بدنی، دانشگاه تهران، تهران
(Email: nsajjadi@ut.ac.ir)

مقدمه

در طی نیم قرن گذشته شرایط اجتماعی، سیاسی و اقتصادی جهان دستخوش تغییر و تحولات زیادی بوده است. در این میان، دولتمردان برای کاهش فشارها و تعدیل نمودن اوضاع، از عوامل و نیروهای داوطلب کمک می‌گیرند. بسیاری از سیاستمداران و مدیران در خصوص داوطلبان اظهاراتی نموده‌اند، داوطلبان ستون فقرات جامعه هستند، بدون داوطلبان، مؤسسات تداومی نخواهند داشت (کاسکی و همکاران^۱، ۲۰۰۶). افراد داوطلب به عنوان یکی از سه گروه تشکیل‌دهنده منابع انسانی (کارمندان حقوق‌بگیر، داوطلبان و مشتریان) جایگاه ویژه‌ای در سازمان‌های دولتی، غیرانتفاعی به خصوص سازمان‌های ورزشی دارند (چالادورای^۲، ۲۰۰۶؛ اندام، ۱۳۸۷). داوطلبان^۳ نه تنها مهم‌ترین و قدرتمندترین منبع انسانی برای جوامع به شمار می‌آیند بلکه می‌توانند به عنوان بنیاد و اساس موفقیت بسیاری از امور نیز تلقی گردند (اندام و حمیدی، ۱۳۸۸). داوطلبی در سطح جهانی خط‌مشی دهنده حوزه وسیعی از نیازهای آموزشی و فردی است (اسدی، ۱۳۹۲). آموزش و پرورش به منزله نهادی اجتماعی نقش کلیدی و اساسی در تربیت نیروی انسانی جامعه بر عهده دارد. توجه به این نهاد مهم آموزشی و جلب مشارکت مردم در افزایش کارآیی آن بسیار مهم است. اگر چه میزان مشارکت مردم در این نهاد رو به فزونی بوده، مشارکت آن گونه که باید در ایران، ظرفیت‌سازی نشده است (متین، ۱۳۹۲). با توجه به اصل ۴۴ قانون اساسی مبنی بر خصوصی‌سازی و کاهش حمایت مالی دولت، مراکز ورزشی به دنبال کاهش هزینه رویدادهای ورزشی از طریق جلب مشارکت داوطلبانه افراد می‌باشند (اسدی، ۱۳۹۲). امروزه منافع حاصل اقتصادی و غیراقتصادی ناشی از حضور داوطلبان، بر کسی پوشیده نیست و آن‌ها را بر آن می‌دارد تا به جذب داوطلبان جدید، حفظ و نگهداری داوطلبان کنونی بپردازند (هادوی، ۱۳۹۴). از جمله اهداف نظام آموزش و پرورش کشور، تربیت نسلی شاداب و با نشاط می‌باشد که در کنار فرگیری علوم مختلف، از سلامتی، تحرک و پویایی لازم برخوردار باشند. مدارس کشور به عنوان اصلی‌ترین پایگاه تعلیم و تربیت، مورد توجه مدیران آموزش و پرورش بوده و در کانون توجه برنامه ریزان و طراحان تعلیم و تربیت قرار دارد. در راستای عملیاتی نمودن سند تحول بنیادین در نظام آموزش و پرورش و تمرکز بر ساحت‌های تربیتی، زیستی، بدنی و همچنین اخلاقی و اجتماعی تمامی دانش‌آموزان و با توجه به ضرورت تحقق عدالت آموزشی و پرورشی و بر اساس راهکارهای موجود در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش معاونت تربیت بدنی و سلامت آموزش و پرورش اقدام به برگزاری المپیادهای ورزشی درون مدرسه‌ای نموده است. و این مهم را با استفاده از ظرفیت عظیم مدارس به عنوان اصلی‌ترین و تاثیرگذارترین کانون حضور دانش‌آموزان و همچنین مشارکت همه جانبه مدیران، معلمان، دانش‌آموزان، اولیا و سایر سازمان‌های مرتبط نهادینه نموده است. برگزاری بازی‌ها و رقابت‌های ورزشی از جمله جاذبه‌های تربیت بدنی در مدارس بوده و از موضوعات مورد اقبال و علاقه دانش‌آموزان می‌باشد و از دیر باز از ابزارهای قوی و در اختیار مدارس جهت رشد و تعالی دانش‌آموزان در حوزه آموزشی و پرورشی بوده است. به طوری که علاوه بر ارتقا مهارت‌های ورزشی و گذراندن لحظات شادی و با نشاط، تجربیات و مهارت‌های فراوانی را در حوزه اجتماعی، اخلاقی و فرهنگی به دانش‌آموزان ارزانی داشته است. ورزش دانش‌آموزی و درس تربیت بدنی مدارس به عنوان یکی از مهم‌ترین بخش‌های ورزش کشور، به منابع مالی، انسانی و برنامه‌ریزی دقیق نیاز دارد. گستردگی برنامه‌های تربیت بدنی در مدارس کشور به امکانات مالی و انسانی مطلوب و برنامه‌ریزی دقیق و اصولی نیاز دارد (اسدی، ۱۳۹۲). از این رو، داوطلبان این فرصت را برای مدیران به وجود می‌آورند که خدمات معمول را با کمترین هزینه و به اشکال متنوع و با کیفیت مطلوب ارائه دهند. توجه به جذب داوطلبان در سازمان‌های ورزشی خصوصاً ورزش دانش‌آموزی می‌تواند راه‌کاری در جهت کاستن مشکلات این حوزه باشد (اسدی، ۱۳۹۲). در دهه‌های اخیر مفاهیم سرمایه اجتماعی و فرهنگ شهروندی به عنوان مؤلفه‌های کلیدی علوم اجتماعی مورد توجه اندیشمندان و صاحب‌نظران قرار گرفته است (جعفر پور، ۱۳۹۳). سرمایه اجتماعی و فرهنگ شهروندی بستر مناسبی برای بهره‌برداری از سرمایه

¹ Cuskelly et al

² Cheladorai

³ Volunteers

انسانی و فیزیکی (مادّی) و راهی برای نیل به موفقیت قلمداد می‌شوند. سرمایه اجتماعی و فرهنگ شهروندی آن‌گونه که از اسم آن‌ها پیداست، به مشارکت اجتماعی و همبستگی بیشتر ملی کمک می‌رساند و موجب ارتقای سطح همکاری اعضای آن جامعه شده و موجب پایین آمدن سطح هزینه‌ای مبادلات و ارتباطات می‌شود.

فرهنگ شهروندی^۱، به عنوان متغیر میانجی اشاره به یادگیری زندگی جمعی دارد و شامل کسب ارزش‌ها، نگرش‌ها و مهارت‌ها و وفاداری به تعهدات شهروندی است (فاطمی‌نیا، ۱۳۸۶). تعریف یونسکو از فرهنگ شهروندی عبارت است از: سبک کلی تعاملات انسانی که از ارزش‌ها و هنجارها که از فرهنگ سرچشمه می‌گیرند. فرهنگ شهروندی دریافت نوین زندگی جمعی انسانی می‌باشد که حاوی تعاملات پایدار انسانی و متاثر از مفاهیم فرهنگ و شهروندی در طول تاریخ بوده است. از دیدگاه جامعه‌شناسی، بازشناسی اجتماعی و فرهنگی، جایگاه مفاهیم فرهنگ و شهروند و به تبع آن فرهنگ شهروندی ضروری به نظر می‌رسد. از این رو مطالعات فرهنگ شهروندی روند تازه‌ای گرفته و با بازیابی مفاهیم دوگانه فرهنگ و شهروند و اهمیت آنها در زندگی جمعی شهروندی، شکل و روح جدیدی در مطالعات فرهنگ شهروندی دمیده است (عاشوری، ۱۳۹۳). فرهنگ شهروندی، مجموعه گسترده‌ای از فعالیت‌ها و رفتارهای فردی و اجتماعی است که برآیند آن‌ها به پیشرفت وضعیت اجتماعی کمک خواهد کرد که شامل مشارکت‌های اقتصادی، خدمات عمومی، فعالیت‌های داوطلبانه، مشارکتی و دیگر فعالیت‌هایی است که در بهبود وضعیت زندگی همه شهروندان مؤثر خواهد افتاد. از سوی دیگر سرمایه اجتماعی^۲، را می‌توان حاصل روابط مبتنی بر تفاهم و اعتماد بین افراد شاغل و مدیران سازمان دانست و آن را به مجموع منابعی که در ذات روابط اجتماعی سازمان به وجود می‌آیند و زندگی اجتماعی را در سازمان دل‌نشین‌تر و مطلوب‌تر می‌سازند، اطلاق کرد (الوانی، ۱۳۸۷). سرمایه اجتماعی آن دسته از ویژگی‌های سازمان اجتماعی از قبیل شبکه‌های اجتماعی، هنجارها و اعتماد متقابل است که مشارکت و هماهنگی افراد برای دستیابی به منافع مشترک را تسهیل می‌کند (کریشنا و اشردار، ۱۹۹۹ به نقل از الوانی، ۱۳۸۰). اهمیت سرمایه اجتماعی سازمانی در این است که سبب اجتماع افرادی می‌شود (گروه‌ها، سازمان‌ها و...) که با همدیگر به‌طور موفقیت‌آمیز کارها را به پایان می‌رسانند (کریم پور، ۱۳۹۴). سرمایه اجتماعی یکی از سرمایه‌های پنهان است که با ارتقای همکاری اعضای جامعه باعث پایین آمدن سطح هزینه‌ها و تبادللات و ارتباطات می‌شود (علمدار و همکاران، ۱۳۹۲). موضوع کلیدی در فرهنگ شهروندی، کسب سرمایه اجتماعی است. سرمایه اجتماعی ظرفیت و استعداد تعامل و همکاری بین مردم و نهادها برای رسیدن به خیر جمعی است. (رضائی و زرافشان، ۱۳۹۲). میزان سرمایه اجتماعی و فرهنگ شهروندی در هر گروه یا جامعه‌ای نشان‌دهنده میزان اعتماد افراد به یکدیگر است. همچنین وجود میزان قابل قبولی از سرمایه اجتماعی و فرهنگ شهروندی موجب تسهیل کنش‌های اجتماعی می‌شود و باعث پیدایش انجمن‌های مدنی، مشارکت بیشتر، افزایش فعالیت‌های داوطلبانه و خیریه و در نهایت ارتقا و گسترش سازمان‌های مردم‌نهاد (سمن‌ها) در جامعه گردد (علمدار و همکاران، ۱۳۹۲). در عصر حاضر لزوم توجه به سرمایه اجتماعی و فرهنگ شهروندی یک ضرورت است که به‌صورت سازه‌ای چندبعدی، ناشی از بسترهای اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی جامعه همراه با تنوع فرهنگ‌ها، معانی مختلفی را در جامعه شکل می‌دهد و می‌تواند از جمله عوامل مؤثر بر فعالیت‌های داوطلبی و جذب داوطلبان باشند (عاشوری، ۱۳۹۳).

بیشتر تحقیقات صورت گرفته در زمینه داوطلبی ورزش کشور، در زمینه‌های موانع داوطلبی، عوامل انگیزشی داوطلبان و ... است و کمتر پژوهشی در خصوص تأثیر عوامل فرهنگی و اجتماعی بر داوطلبان ورزشی صورت گرفته است. هاروی^۳ (۲۰۱۴) در پژوهشی تحت عنوان رابطه داوطلبان ورزشی و سرمایه اجتماعی در سازمان‌های ورزشی نشان داد که ارتباط قوی بین فعالیت‌های داوطلبانه در ورزش و سرمایه اجتماعی وجود دارد. سجادی و همکاران (۲۰۱۴) در پژوهشی با عنوان بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و عملکرد سازمانی در وزارت ورزش و جوانان نشان دادند که سرمایه اجتماعی اثر مثبت و معنادار بر عملکرد سازمانی

¹ Culturer Citizen

² Social Capital

³ Harvey

کارکنان وزارت ورزش و جوانان دارد. کروز^۱ و همکارانش (۲۰۱۴)، در بررسی تعیین مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی اثرگذار بر عملکرد شرکت‌های آمریکایی مشارکت اجتماعی، انسجام اجتماعی و افزایش تعاملات اجتماعی را بر بهبود عملکرد (بهبود درآمد، کیفیت فعالیت و ارائه محصول و پیچیدگی کار) شرکت‌ها اثربخش معرفی کرده است. هیتون (۲۰۱۶) در تحقیقی با عنوان طرح‌ریزی انگیزه دانشجویان داوطلب در کمک‌رسانی امور مبتنی بر ورزش‌های پایه شرق انگلستان نشان دادند داشتن برنامه‌های انگیزشی خاص می‌تواند در بهبود عملکرد داوطلبان مؤثر باشد. بلگوریان و همکاران (۱۳۹۲) در تحقیقی با عنوان بررسی رابطه بین مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی و مشارکت ورزشی در میان نوجوانان نشان دادند که بین سرمایه اجتماعی و مشارکت ورزشی رابطه معنی‌داری وجود دارد و آن دسته از نوجوانان دانش‌آموز پسری که به مشارکت اجتماعی علاقه بیشتری دارند، در مقایسه با دختران، به فعالیت‌های فوق‌برنامه ورزشی توجه بیشتری دارند. هادوی (۱۳۹۲) در تحقیقی با عنوان مطالعه تطبیقی مدیریت کلان داوطلبان ورزشی در ایران و کشورهای منتخب نشان داد چهار دسته اقدامات ساختاری، مدیریتی، فرهنگی، آموزش و پژوهش بر فعالیت‌های داوطلبی مؤثر بوده و در بررسی وضعیت داوطلبی ورزش ایران نشان از ضعف بزرگ در این حیطه به‌خصوص در سطح کلان داشت. عسکری کویری و همکاران (۱۳۹۳) در تحقیقی با عنوان تحلیلی بر فرهنگ شهروندی با تأکید بر آموزش‌های شهروندی نشان دادند که بین فرهنگ شهروندی و آموزش‌های شهروندی همبستگی رابطه معنی‌داری وجود دارد. همچنین میزان پایبندی به هر سه بعد فرهنگ شهروندی (مشارکت، قانون‌مداری و مسئولیت‌پذیری) کمتر از حد متوسط است. کلاته سیفری (۱۳۹۳) در تحقیقی با عنوان طراحی و تبیین مدل حفظ و نگهداری داوطلبان در ورزش دانشجویی نشان داد تعهد سازمانی، رضایت شغلی، توانمندسازی، انگیزش و جامعه‌پذیری در داوطلبان، با تمایل به همکاری داوطلبی ارتباط مثبت و معنی‌داری دارد. همچنین جامعه‌پذیری سازمانی با ضریب مسیر ۰/۳۸ بر تمایل به ادامه همکاری اثرگذار است. به‌طور کلی جامعه‌پذیری نقش مهمی در حفظ داوطلبان ورزش دانشجویی دارد. ترکمانی و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهش تحت عنوان مقایسه سرمایه اجتماعی داوطلبان و غیر داوطلبان شاغل در سازمان‌های ورزشی نشان دادند که سرمایه اجتماعی و مؤلفه‌های خیرخواهی، روابط متقابل و اعتماد و مشارکت در بین داوطلبان و غیر داوطلبان متفاوت است و بر اساس میانگین رتبه‌ها میزان سرمایه اجتماعی و سه مؤلفه یادشده در گروه داوطلبان بیشتر از گروه غیر داوطلبان است. اسلامی برزکی و همکاران (۱۳۹۴) در تحقیقی با عنوان نقش سرمایه اجتماعی و فرهنگی در میزان احساس شهروندی نشان دادند بین سرمایه اجتماعی و فرهنگ شهروندی رابطه معنی‌داری وجود دارد و میزان سرمایه اجتماعی و فرهنگ شهروندی شهروندان کاشانی در سطح متوسط است. ترکمانی و همکاران (۱۳۹۵) در تحقیقی با عنوان طراحی مدل ارتقای سرمایه اجتماعی میان گروهی هواداران فوتبال نشان دادند که میزان سرمایه اجتماعی در حد مطلوب قرار دارد همچنین مدل پیشنهادی از برازش مناسبی برخوردار است. هدف اصلی تحقیق حاضر بررسی نقش میانجی‌گری فرهنگ شهروندی در رابطه بین سرمایه اجتماعی و تمایل به داوطلبی دانش‌آموزان در المپیاد ورزشی درون مدرسه‌ای می‌باشد.

روش شناسی تحقیق

پژوهش حاضر بر اساس هدف از نوع کاربردی، از نظر طبقه‌بندی داده‌ها از نوع همبستگی بوده و بر اساس زمان از نوع گذشته نگر بود که داده‌های آن به روش میدانی جمع‌آوری شد. جامعه آماری این تحقیق بر اساس آمار معاونت تربیت بدنی و سلامت آموزش و پرورش تعداد ۱۳۰۶۷۵۲ دانش‌آموزان داوطلب شرکت‌کننده در المپیاد ورزشی درون مدرسه‌ای کشور در سال تحصیلی ۹۶-۱۳۹۵ بود. حجم نمونه آماری به صورت خوشه‌ای در دسترس و بر اساس جدول مورگان ۴۱۰ نفر بر اساس مناطق جغرافیایی تعیین گردید که در نهایت ۳۸۵ پرسشنامه کامل توسط محقق حورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. ابزار اندازه‌گیری و جمع‌آوری داده‌ها از طریق پرسشنامه اطلاعات فردی، فرهنگ شهروندی (محقق ساخته) از جمع‌بندی و تلفیقی پرسشنامه عسکری کویری (۱۳۹۳) و

¹ Cruise

جعفرپور (۱۳۹۳) و از طریق روش تحلیل عاملی تاییدی در سه بعد مسئولیت‌پذیری، مشارکت‌جویی و رعایت قوانین با ۲۵ سوال تدوین شده است، سرمایه اجتماعی (ناهایت و گوشال، ۱۹۹۸) در سه بعد ساختاری، ارتباطی و شناختی با ۲۷ سوال و تمایل به داوطلبی (می‌کیم، ۲۰۰۶) در دو بعد انگیزش و جامعه‌پذیری با ۱۷ سوال سنجیده شده است. برای به‌کارگیری و تطابق پرسشنامه‌ها با جامعه موردنظر، مراتب توسط ۱۲ نفر اساتید راهنما و آشنا با موضوع مورد بررسی و بازیابی کامل قرار گرفت و پایایی پرسشنامه‌ها در یک مطالعه مقدماتی با ۳۰ نفر از جامعه آماری ضریب آلفای به‌دست آمده برای سرمایه اجتماعی ۰/۸۱، فرهنگ شهروندی ۰/۷۹ و تمایل به داوطلبی ۰/۸۶. به دست آمد. در این پژوهش از روش‌های آمار توصیفی برای توصیف داده‌ها و از آزمون کلموگروف اسمیرنوف برای طبیعی و نرمال بودن داده‌ها و جهت آزمون فرضیه‌های پژوهش از ضریب همبستگی پیرسون و مدل معادلات ساختاری استفاده شد. تجزیه داده‌ها در سطح معنی‌داری $\alpha = 0/05$ توسط نرم‌افزار SPSS و Lisrel انجام شد.

یافته‌های تحقیق

یافته‌های عمومی پژوهش نشان داد از کل جامعه آماری ۶۳/۱٪ (۲۴۳ نفر) را دانش‌آموزان پسر و ۳۶/۹٪ (۱۴۲ نفر) را دانش‌آموزان دختر تشکیل می‌دهند. از این تعداد ۲۸/۵٪ (۱۱۰ نفر) گروه سنی ۱۶ سال، گروه سنی ۱۵ سال ۳۰/۶٪ (۱۱۷ نفر)، گروه سنی ۱۴ سال ۲۲/۹٪ (۸۸ نفر) و گروه سنی ۱۳ سال ۲۰٪ (۷۰ نفر) تشکیل داده‌اند. در خصوص میزان سابقه ورزشی ۳۱/۴٪ (۱۲۱ نفر) زیر یک سال، ۲۸/۳٪ (۱۰۹ نفر)، ۱۷/۸٪ (۶۸ نفر) ۴ تا ۶ سال و ۲۲/۵٪ (۸۷ نفر) بالای ۶ سال سابقه ورزشی داشتند.

جدول ۱. نتایج آزمون کلموگروف اسمیرنوف برای توزیع طبیعی داده‌ها

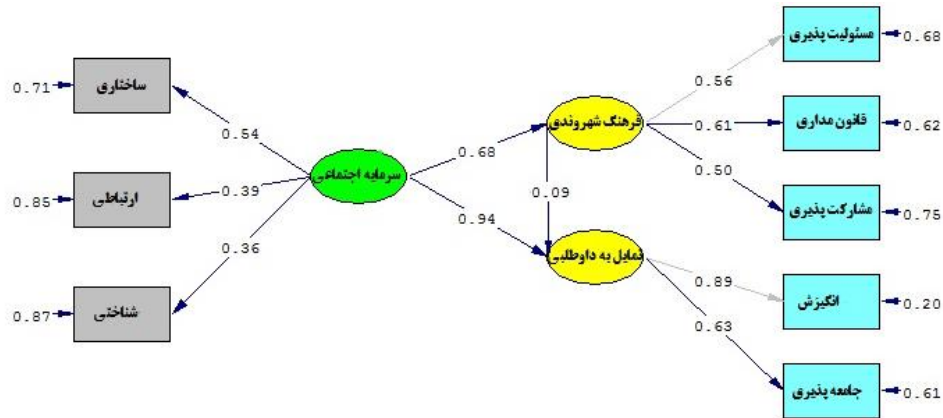
شاخص‌ها / متغیر	N	Std	\bar{X}	Z	P
سرمایه اجتماعی	۳۸۵	۱۵/۱۱	۸۸/۵۹	۰/۸۰۳	۰/۵۴۰
فرهنگ شهروندی	۳۸۵	۱۵/۸۳	۹۴/۸۰	۰/۷۶۸	۰/۸۶۸
تمایل به داوطلبی	۳۸۵	۸/۰۹	۵۲/۵۵	۰/۸۱۲	۰/۵۲۵

نتایج جدول (۱)، نشان داد که توزیع متغیرهای تمایل به داوطلبی، سرمایه اجتماعی و فرهنگ شهروندی با توجه به سطح معنی‌داری به دست آمده ($p > ۰/۰۵$) به طور طبیعی است. برای بررسی میزان همبستگی بین متغیرهای تحقیق با توجه به نرمال بودن داده‌ها از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد (جدول ۲).

جدول ۲. ضریب همبستگی بین سرمایه اجتماعی، فرهنگ شهروندی و تمایل به داوطلبی ورزشی

متغیر	فراوانی	ضریب همبستگی	سطح معناداری
سرمایه اجتماعی با تمایل به داوطلبی	۳۸۵	۰/۴۰۳ ^{**}	۰/۰۰۱
فرهنگ شهروندی با تمایل به داوطلبی	۳۸۵	۰/۴۳۴ ^{**}	۰/۰۰۱

با توجه به جدول (۲)، ضریب همبستگی بین سرمایه اجتماعی و تمایل به داوطلبی دانش‌آموزان ضریب همبستگی ۰/۴۰۳، بین فرهنگ شهروندی و تمایل به داوطلبی دانش‌آموزان ضریب همبستگی ۰/۴۳۴ به دست آمده است. برای آزمون فرضیه‌های پژوهش مدل‌سازی معادلات ساختاری اجرا شد (شکل ۱).

Chi-Square=39.01, df=17, P-value=0.00178, RMSEA=0.058

شکل ۱: مدل ساختاری در حالت استاندارد

همان‌طور که در شکل (۱) مشاهده می‌شود، میزان تأثیر سرمایه اجتماعی بر تمایل به داوطلبی برابر با ۰/۹۴، میزان تأثیر فرهنگ شهروندی بر تمایل به داوطلبی ۰/۰۹ و میزان تأثیر سرمایه اجتماعی بر فرهنگ شهروندی ۰/۶۸ به دست آمد. نتایج آزمون فرضیه‌های پژوهش به روش مدل‌سازی معادلات ساختاری در جدول (۳) آمده است.

جدول ۳. میزان برازش کلی مدل تحقیق

شاخص	عدد شاخص	وضعیت شاخص
شاخص کای دو ^۱ (χ^2)	۱۳۴/۴۷	وضعیت مناسب از جهت اخلاف بین داده‌ها و مدل است.
P-Value	۰/۰۰۱	شاخص سنجش مدل عدد حاکی از مناسب بودن مدل است
Df	۵۲	مناسب زیرا نباید کمتر از صفر باشد.
RMSEA ^۲	۰/۰۷۲	باید از ۰/۵ کوچک‌تر باشد. عدد حاکی از برازش مدل دارد.
(GFI) ^۳	۰/۸۵۲	بالتر بودن این عدد از ۰/۹ حاکی از مناسب بودن مدل است.
(AGFI) ^۴	۰/۸۰۶	بالتر بودن این عدد از ۰/۹ حاکی از مناسب بودن مدل است.

مقایسه مقدار شاخص‌ها با حد قابل قبول، نشان‌دهنده برازش مدل در نظر گرفته شده برای متغیرها با داده‌های جمع‌آوری شده است. با تحلیل مسیر، فرضیه‌ها آزمون شدند. تحلیل مسیر فنی است که روابط بین متغیرهای تحقیق را به‌طور هم‌زمان نشان می‌دهد. دو خروجی مهم نرم‌افزار، مدل در حال تخمین استاندارد و مدل در حالت ضرایب معناداری است. در حالت تخمین استاندارد میزان تبیین استاندارد و میزان تبیین واریانس هر متغیر توسط متغیرهای وابسته به آن مشخص می‌شود و در خروجی ضرایب معناداری، معنادار بودن روابط متغیرها مشخص می‌شود؛ و در خروجی ضرایب معناداری، معنادار بودن روابط متغیرها مشخص می‌شود. اگر ضرایب معناداری (مقادیر تی) بیش از ۱/۹۶ یا کمتر از ۱/۹۶- باشد، مقدار واریانس تبیین شده معنادار است. نتایج تحلیل مسیر نشان می‌دهد سرمایه اجتماعی علاوه بر تأثیر مستقیم، به‌طور غیرمستقیم، از فرهنگ شهروندی بر تمایل به داوطلبی اثر می‌گذارد که این تأثیر (۰/۰۹) کمتر از تأثیر مستقیم (۰/۹۴) آن است؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت متغیر فرهنگ شهروندی اثر مثبتی به عنوان میانجی بر رابطه سرمایه اجتماعی و تمایل به داوطلبی دانش آموزان می‌گذارد.

^۱ Chi-squar

^۲ Root Mean Square Error of Approximation

^۳ Goodness of Fit Index

^۴ Adjusted Goodness of Fit Index

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با بررسی نقش میانجی‌گری فرهنگ شهروندی در رابطه بین سرمایه اجتماعی با تمایل به داوطلبی ورزشی در المپیاد درون مدرسه‌ای صورت گرفت. بر اساس یافته‌ها، بین متغیرهای سرمایه اجتماعی و فرهنگ شهروندی با تمایل به داوطلبی دانش‌آموزان همبستگی مثبت و معناداری در سطح متوسط وجود دارد. به این معنی که با ارتقا سطح سرمایه اجتماعی و فرهنگ شهروندی دانش‌آموزان تمایل به داوطلبی در آن‌ها بهبود خواهد یافت. همچنین بار عاملی به‌دست‌آمده از اثر سرمایه اجتماعی بر تمایل به داوطلبی (۰/۹۶) نشان از اثر خیلی مطلوب سرمایه اجتماعی بر تمایل به داوطلبی دارد. نتایج تحقیق حاضر با نتایج کروزو همکاران (۲۰۱۴)، بلگوریان و همکاران (۱۳۹۲)، دووچار و هولیگا (۲۰۱۰)، کلاپتون (۲۰۱۱) همسو است اما با نتایج داری و همکاران (۲۰۱۴)، هاروی و همکاران (۲۰۱۴)، کارستن و همکاران (۲۰۰۸) و روشنفکر و ذکایی (۱۳۸۵) ناهم‌سو است که این امر ممکن است به دلیل جامعه آماری و شرایط سنی آزمودنی‌ها، عدم شناخت کافی و نبودن آموزش‌های مناسب آزمودنی‌ها از متغیرهای تحقیق در دوران تحصیل و زندگی و... باشد.

سرمایه اجتماعی منشأ گروه‌هایی است که به‌طور خودجوش و داوطلبانه سازمان می‌یابند و وجود آن برای کارکرد صحیح نهادهای عمومی و رسمی امری ضروری و حیاتی است. ارتقا سطح سرمایه اجتماعی افراد سبب می‌گردد گروهی از افراد که واقعاً به یکدیگر اعتماد دارند در قیاس با گروهی که فاقد چنین اعتمادی در بین خود هستند از قوای همکاری بیشتری با یکدیگر برخوردار شوند. فرهنگ شهروندی و آموزش آن در جوامع، رویکرد جدیدی است که اکثر کشورهای توسعه‌یافته بدان پرداخته‌اند. نتایج مؤثر آن بر توسعه پایدار کشورها، رفاه افراد، پیشرفت‌های فرهنگی و اجتماعی باعث شده کشورهای درحال توسعه ضرورت آن را درک نموده و زمینه‌های لازم جهت تحقق آن را فراهم آورند. سرمایه اجتماعی، فرهنگ شهروندی و تمایل به داوطلبی متأثر از آموزش و فرهنگ‌سازی در جامعه است و مبنای پرورش سرمایه‌های ارزشمند انسانی و اجتماعی بوده و می‌تواند زمینه‌های رشد سازمان و بالندگی جامعه را به وجود آورند. فرهنگ شهروندی وابسته به تربیت انسانی است بنابراین آموزش و ارتقا سرمایه اجتماعی و فرهنگ شهروندی دانش‌آموزان به‌عنوان آینده‌سازان ایران اسلامی امری ضروری است که اهتمام در این امر سبب بروز رفتارهای اجتماعی مطلوب از جمله داوطلبی می‌گردد. ورزش ماهیت اجتماعی دارد و امروزه به‌عنوان یک تسهیل‌گر بسیاری از مشکلات تندرستی، سلامت و روانی جوامع انسانی، قشر جوان را مرتفع می‌نماید. تعامل بین متغیرهای پژوهش می‌تواند بر تک‌تک افراد جامعه تأثیرگذار بوده و بر رشد و شکوفایی جامعه و افراد آن بیفزاید. بهبود کیفیت و ارتقا سطح ورزش دانش‌آموزی سبب ایجاد شور و نشاط و از همه مهم‌تر جذب و مشارکت حداکثری دانش‌آموزان، دبیران، خانواده‌ها و مسئولان در امر ورزش دانش‌آموزی می‌گردد. با توجه به مشکلات مالی و مادی ورزش مدارس جذب، نگره‌داری و به‌کارگیری دانش‌آموزان و اولیا در امور داوطلبی می‌تواند به‌عنوان راه‌کاری مناسب مدنظر مدیران و مسئولان حوزه اجتماعی کشور به‌ویژه در آموزش و پرورش قرار گیرد، بنابراین بهبود سرمایه اجتماعی و فرهنگ شهروندی دانش‌آموزان می‌تواند تمایل به داوطلبی را در ورزش دانش‌آموزی ارتقا داده و سبب کاهش بخشی از مشکلات حوزه تربیت‌بدنی آموزش و پرورش به‌ویژه در برگزاری المپیاد درون مدرسه‌ای گردد. بخشی از نتایج تحقیق حکایت از پایین بودن میزان همبستگی بین متغیرها می‌باشد این نتایج ممکن است به این دلیل باشد که تاکنون برنامه‌ای در حوزه آموزش و پرورش در ابعاد مختلف رفتار سازمانی و متغیرهای پژوهش حاضر در کشور صورت نگرفته و متأسفانه هنوز مدیران و برنامه‌ریزان حوزه آموزش و پرورش در سطوح مختلف مدیریتی توجه کافی به این مفاهیم در جهت رفع برخی مشکلات نداشته‌اند. از سوی دیگر عدم توجه کافی به مقوله فرهنگ شهروندی و آموزش آن نزد شهروندان از سوی نهادها و مسئولان مربوطه، امروزه بخشی از آسیب‌ها و چالش‌های مهم کشور در حوزه مسائل اجتماعی است، بنابراین ارتقا سطح مطلوب آن به‌عنوان بیشترین نیاز دارد. برگزاری کلاس‌های آموزشی جهت آشنایی دانش‌آموزان، اولیا و دبیران با مفاهیم سرمایه اجتماعی، فرهنگ شهروندی، تمایل به داوطلبی و مؤلفه‌های آن‌ها، ارائه راهکارها جهت چگونگی کسب و ارتقا آن‌ها

توسط متخصصین حوزه تعلیم و تربیت، قرار دادن مفاهیم رفتار سازمانی در دروس و برنامه‌های درسی، دعوت از صاحب‌نظران، برگزاری فراخوان، همایش‌ها و سمینارهای مرتبط جهت شناسایی نقاط قوت و ضعف متغیرهای تحقیق از جمله راهکارها در جهت بهبود و ارتقا آن‌ها خواهد شد.

منابع و مأخذ:

- اعظمی، هادی. حسینی، سید جواد. علمدار، اسماعیل. ۱۳۹۲. تحلیل نقش سرمایه اجتماعی در حکمرانی مطلوب شهری. پنجمین کنفرانس برنامه ریزی و مدیریت شهری. مشهد
- اقبال صفت، فرهاد. ۱۳۹۴. بررسی رابطه فرهنگ شهروندی و توسعه فرهنگی با نقش واسطه‌ای سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات.
- امیدی علیرضا، صفری سمیه، اسکندری اسماعیل. ۱۳۸۸. مدیریت منابع انسانی در سازمان‌های ورزشی المپیک. ترجمه. تهران. انتشارات بامداد کتاب... ۱۱۹-۱۲۰.
- اندام رضا، مهرزاد حمیدی، تسلیمی زهرا. ۱۳۹۱. مدیریت داوطلبان در ورزش: مطالعه موردی ۲؛ سازمان ورزش شهرداری تهران. پژوهش‌های مدیریت ورزشی و علوم حرکتی. ۲(۳). ۱۰۳-۹۳.
- باقری، یوسف. اسدی، حسن. حمیدی، مهرزاد. ۱۳۸۹. تحلیل عوامل مؤثر بر انگیزه داوطلبی در انجمن‌های ورزشی دانشگاه‌های شهر تهران. نشریه مدیریت ورزشی. ۶: ۸۵-۱۰۰.
- باقری، یوسف. ۱۳۸۹. تحلیل عوامل مؤثر بر انگیزه داوطلبی در دانشگاه‌های انجمن‌های ورزشی دانشجویی شهر تهران. مدیریت ورزشی. شماره ۶ صص ۸۵-۱۰۰
- بلگوریان، مستانه. پارسامهر، مهران. سعیدیمدنی، محسن. ۱۳۹۲. بررسی رابطه بین مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی و مشارکت ورزشی در میان نوجوانان. مدیریت ورزشی. ۱۷. صص ۱۲۷-۱۰۹.
- جعفرپوربرزکی، مرتضی. نیازی، محسن. شفائی مقدم، الهام. ۱۳۹۴. تعیین رابطه بین هویت‌های سه گانه فردی، اجتماعی و ملی با میزان پایبندی شهروندی به فرهنگ شهروندی (مطالعه موردی: شهروندان شهر تهران). ۶ (۴). صص ۷۱-۸۵
- جعفرپوربرزکی، مرتضی. نیازی، محسن، پروری آرائی، زینب. ۱۳۹۳. بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و میزان پایبندی شهروندان به فرهنگ شهروندی. مطالعات میان فرهنگی. ۱۰(۲۵). صص ۱۲۷-۱۵۷.
- حاجی، فریده. عزیزآبادی فراهانی. ۱۳۹۳. نقش فعالیت‌های سازمان فرهنگی، هنری شهرداری تهران در توسعه فرهنگ شهروندی. ۶ (۱۷). صص ۱-۱۷.
- خیراندیش، مهدی. جمشیدی. حمزه. ۱۳۹۵. تأثیر سرمایه اجتماعی بر کارآفرینی سازمانی با میانجی‌گری انگیزش شغلی. مدیریت سرمایه اجتماعی. ۳(۱). ۶۸-۴۳.
- رسولی، مهدی. هادوی، سیده فریده. ساعتچیان، وحید. ۱۳۹۴. تدوین الگوی نظام داوطلبی ورزش ایران. مطالعات مدیریت ورزشی. شماره ۲۹، صص ۶۶-۵۵.
- روشنفکر، پیام. ذکایی، محمدسعید. ۱۳۸۵. جوانان، سرمایه اجتماعی و رفتارهای داوطلبانه. رفاه اجتماعی. ۶ (۲۳). صص ۱۱۳-۱۴۶.
- عاشوری، علی. مهدوی، سیدمحمدصادق. ۱۳۹۳. بررسی عوامل اجتماعی و اقتصادی مؤثر بر ارتقا فرهنگ شهروندی (مطالعه موردی: شهر بوشهر). مطالعات توسعه اجتماعی ایران. ۶ (۴). صص ۲۳-۶۳.
- کلاته سیفری، معصومه. (۱۳۹۳). طراحی و تبیین مدل حفظ و نگهداری داوطلبان در ورزش دانشجویی: مطالعه موردی داوطلبان ورزشی دانشگاه‌های دولتی شهر تهران. پژوهش در ورزش دانشگاهی شماره ۶، صص ۱۲-۳۸.

- Egil, B. Torsten, S. Hasan. C, Siegfried. N. (2012). Commitment and volunteer job satisfaction as determinants for the intention to remain a volunteer in sports clubs. 19th Conference of the European Association for Sport Management.
- Finkelstein. N. (2008). Volunteer satisfaction and volunteer action: A functional approach. *Social behavior and personality journal*. 9-18.
- Hallmann. K, Gesine. H. (2012). Determinants of volunteer motivation and their impact on future voluntary engagement: A comparison of volunteer's motivation at sport events in equestrian and handball. *International Journal of Event and Festival Management*. 3(3): 272 – 291.
- Hamm .Sh, MacLean. J.(2007).Volunteerism at Sporting Special Events: A Comparative Study. North American Society for Sport Management Conference. Florida. 90-91.
- Hidalgo. M, Moreno. P. (2009). Organizational Socialization of volunteers: The effect on their intention to remain. *Journal of Community Psychology*.37 (5): 601-594.
- Hsieh. M. (2000). The organizational commitment of Ohio State adult 4-H volunteers. Unpublished doctoral dissertation, Ohio State University.
- Jon. W, Adam. C, John. B, Alexis. L. (2011). Building social capital: Examining the impact of Street Soccer USA on its volunteers. *International Review for the Sociology of Sport*. 48(1): pp; 20–37.
- Jordan Tailor (2009).Volunteer entry into hospital culture; relationships among socialization, P-O fit, organizational commitment, and job satisfaction. Unpublished doctoral dissertation. Western Kentucky University.
- Kaviri .A, Ganji. M, Neiazi. M. (2015). Analysis of the citizenship Culture with an emphasis on citizenship education. *Urban sociological studies*.4(12):75-100. (Persian)
- Kim. M, Chelladurai .P, Trail. G. (2007). A Model of Volunteer Retention in Youth Sport. *Journal of Sport Management*. 21:151-171.
- Kulik, Li. (2007). Predicting Responses to Volunteering among Adolescents. *Journal Voluntas* Vol. 18:35–54.
- Leventhal. H, Bargal. D. (2008). The volunteer stages and transitions model: Organizational socialization of volunteers. *Human Relations*. 61(1): 7-102.
- Sherraden. M. S. Lough, B. McBride, A. M. (2008). Effects of International Volunteering and Service: Individual and Institutional Predictors. *Voluntas*. 19: 395–421

The mediating role of in the relationship between social capital, Citizen culture Citizen and the desire to volunteer in the school Olympic Games

Hadi Tip^{1*}

*Ph.D. Student, Faculty of Physical Education, Alborz Campus University of Tehran, Tehran, Iran
(Corresponding Author)*

Mehrzad Hamidi²

Associate Professor, Faculty of Physical Education, University of Tehran, Tehran, Iran

Majid Jalali Farahani³

Associate Professor, Faculty of Physical Education, University of Tehran, Tehran, Iran

Nastolah Sajadi⁴

Professor, Faculty of Physical Education, University of Tehran, Tehran, Iran

Abstract: *The aim of this study was to investigate the role of intermediary in the relationship between social capital and Culturer Citizen desire to volunteer in the school the Olympic Games .The research method was correlational study was conducted in this field.The population of the study volunteers participating students within the School Olympic Games. A sample of 385 people who participated in the Olympiad 96-1395 school year school within the cluster were selected randomly. The collection of data through questionnaires, was performed, personal information, Culturer Citizen (self-made) and social capital (Nahapiet and Ghoshal, 1998) and desire to volunteer (Kim, 2006). The results showed a significant positive relationship between social capital and civic culture with a desire to volunteer there ($r = 0/403$, $r = 0/434$, $p \leq 0.01$). The Social Capital impact on desire to volunteer Obtained Equal to 0.94 percent, the impact of civic culture on desire to volunteer 0.09percent and Social Capital impact civic culture 0.68 percent. This pattern was also necessary fitness and Culturer Citizen mediating role in the relationship between social capital and desire to volunteer played sports. Given that variables influencing factors in increasing desire to volunteer in the Olympiad in school, they recommended that managers and directors of education measures and actions in order to extend and enhance social capital, Culturer Citizen as well as strengthening relations confidence, motivation, responsibility and participation of students desire to volunteer to take action to improve inter-school sports day in the Olympiad.*

Key words: *Social capital, Culturer Citizen, desire to volunteer, Olympiad in school.*

¹ Email: tip.hadi@yahoo.com (Corresponding Author)

² Email: mhamidi@ut.ac.ir

³ Email: jalali@ut.ac.ir

⁴ Email: nsajjadi@ut.ac.ir